

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ioan. Petri Maffei, Bergomatis, E Societate Iesv,
Historiarvm Indicarvm Libri XVI.**

Maffei, Giovanni Pietro

Antverpiae, 1605

Francisci Henrici Praepositi Domvs Olisiponensis Ad Socios, Romam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11473

Roma Ignatius auexerat, cum sacris aliis imaginibus permultis, in angulo nauis per ludibrium collocant: in easque ut in scopum ficas eiaculari lasciuientes incipiunt. Rosaria uero benedicta, ac sanctorum reliquias, librosque de religione, & alia scripta quedam ad Brasiliae prouinciae rem magnopere pertinentia, ut sibi minus uilia, uel superuacanea potius, alto mandarunt. Huius rei gestae seriem totius à Lusitanis duobus accepimus, qui spectatores affuerunt, cum per eos dies à Caluinianis captiui detineretur. Qui è nostris occisi sunt, aequè nouitii ac veterani, praclaris erant adiumentis rerum gerendarum instructi: itaque ad rem Christianam promouendam valde habebantur idonei.

Obstupesco sanè, mecum ipse considerans mutationes migrationesque nostrorum è nauis in nauem, Olisipone primùm, deinde in hac insula Materia: ut felix ille manipulus, sicuti Gedeonis quondam milites, panè uiritim à Domino lecti fuisse uideantur. Me in S. Iacobi nauem imponere, ipse apud Aloysium praefectum remanere Ignatius iam prope decreuerat, sed mutauit deinde cõsiliu: partim, ut equidem existimo, ne laborem atque periculum subterfugere uoluisset uideretur; partim etiam quòd ego tanto indignus bono uidelicet fui. Reliqui sumus nunc è Societate ad triginta. Captum iter numinis fiducia persequi certum est: utrum eodem euentu, nescimus: illud quidem intelligimus: Iacobum Soriam id uehementer expetere, nobisque tendere insidias. Sed iam instat hora profectiois, itaque finem scribendi facio, meque & comites tuis ceterorumque sacrificiis ac deprecationi cõmendando. Ex insula Materia, xv. Kalend. Septemb. M. D. LXX.

FRANCISCI HENRICI PRÆPOSITI
DOMVS OLISIPONENSIS AD SOCIOS,
Romam.

XITVM Ignatii Azebedii & Sociorum nouem & triginta iam cognouistis, ut credimus; qui Brasiliam unà cum Aloysio regio Praefecto petentes, ut in ea prouincia, rei Christianae procurandae causa, more nostro collegia instituerent, in itinere à Caluinianis oppressi, uitam in professione fidei Catholicae profuderunt. Nunc aliorum XIV. qui anno post in eadem causa parem praestiterunt animi fortitudinem, (ad septuaginta enim è nostris Olisipone discesserant plures in naues impositi) persequemur eo ipso ordine, quo rem totam alter duorum, qui Dei benignitate superfuere, nobis exposuit.

Post

Post obitum Ignatii, cum Lusitanicæ naues è Materia insula cursu in Brasiliam directo soluissent; aliæ alium euentum sortitæ sunt: ea verò, qua Petrus Diazius cum Sociis aliquot vehebatur, ad Cubæ insulæ portum, cui à sancto Iacobo nomen est, fluctibus & procellis adeò labefactata peruenit; vt eam relinquere planè sibi necessarium duxerint. Sed cum alia esset ibi nulla, ad Abanam eiusdem insulæ portum, in Orientem procedere statuerunt; ac tridui primùm iter emensi pedibus; & quidem exalceatis, imbre denso atque perpetuo, via teterrima; difficultatibus præterea, vt in eiusmodi regione, maximis; exiguo & aperto sese commisere nauigio, ventis pluuiæque adeò expositi, vt non commeatus modò corrumperetur humore nimio, sed & ipsa quibus erant induti vestimenta pænè putrescerent. Eo nauigio quattuor & septuaginta leucas Abanam vsque prouecti, maioris formæ naui in eo portu conductæ, Augusto mense denique ad insulas Tertias, Aloysium regium Præfectum, & è nostra Societate Franciscum Castrium, & quinque fratres, qui antecesserant, assequuntur. Hic Aloysius, nauali turba vehementius imminuta, quòd & ex oneraria ipsius, in tam difficili ac diuturna mensium quindecim nauigatione, viri sexaginta perierant, & ad Antillas multi substiterant; multi etiam laboribus periculisque defatigati, mutato consilio in Lusitaniam inde reuerterant; cum superesset vectorum & nautarum vix quod in vnam satis esset onerariam, (in quibus tamen ipsis feminæ quinque & viginti imbelli; cum puerorum grege numerabantur) redactis in vnum omnibus, captum iter vnica naui peragere instituit; soluitque feria quarta, octauo Idus Septembris. Porro è Societate nostra (totidem aliis ferè tempestate disiectis, de quibus nihil dum certi compertum est) quattuordecim aderant, Patres duo, Petrus Diazius & Franciscus Castrius; duodecim Fratres; Alfonso Fernandus, Gaspar Goes, Andreas Pais, Ioannes Aluarus, Petrus Diazius, alter eodem quo Sacerdos nomine, Fernandus Aluarus; & ex nouitiorum numero: Michael Tarraconensis, Franciscus Paulus, Petrus Fernandus, Sebastianus Lupius, Didacus Fernandus, Didacusque Carnallius. Dies octo in altum Oceanum prospero flatu prouecti, naues quinque solè iam occidente conspiciunt, quarum erant Gallicæ quattuor, vna Anglica. Eæ, dissimulato in noctè vsq; consilio, cõuersis deinde repètè proris, vento secundo nauè nostrâ insequuntur. Id vt animaduertit Aloysius, ratus (id quod erat) & hostes esse & hereticos; aduocata statim cõcione, socios nauales ad prælium acriter ineundum hortatur, mortèque

vt Chri-

vt Christianos deceret, pro Catholica religione fortiter oppere-
 dam. deinde arma expediri, cuscitras locis opportunis prætendi,
 saxorum vim congeri, sulphurei pulueris cados promi celeriter im-
 perat: dispositis denique ad pugnam stationibus, peccata ritè con-
 fessus est ipse, & cæteri quibus ea nocte confitendi spatium datum
 est: verùm in albescente iam die, rostrata hostium nauis ex earum
 genere, quos Galeones appellant, ad nostram appropinquauerat,
 amplior & eminentior multo; duabusque tormentorum significa-
 tionibus, de more, iusserat à Lusitanis vela submitti. Cùm illi ne-
 quaquam parerent; tum hostes facto ter in onerariâ impetu, quin-
 que ex eorum numero occidunt, septemdecim eosque ferè omnes
 in cruribus vulnerant, sic, vt funibus, ne cadereñt, altera manu ap-
 prehensis, non nisi altera decertare possent. Et quamquàm hæreti-
 ci è superiore admodum loco pugnabant; haud tamen incruentum
 eis fuit certamen: siquidem & initio dimicationis de suis ferè vi-
 ginti amisere, vulneratis præterea circiter vndecim; & deinceps tri-
 bus bombardæ ictibus læsi grauissimè sunt, quorum vnò diffractus
 malus & vela prostrata, altero perforatum carinæ latus non sine
 magno eorum discrimine aquas accepit; tertio discerpti decem si-
 mul hæretici: quæ tamen si erant omnia non leuia incommoda, ni-
 hil tamen hostes æquè perturbauit ac vela dejecta, profus vt de se
 actum iam arbitrantur. Tum verò ex ipsa desperatione omni-
 bus connixi viribus, quartum iam nostros inuadunt, & minore
 quàm putauerat negotio superat. decem quippe non amplius pro-
 pugnatores erant relictæ, quorum quinque in prora collocati, pri-
 mo impetu cecidere. Itaque patefacto iam aditu, hæretici ad sexa-
 ginta vi maxima irrumpunt. quos Aloysius, cùm duas ferreas glâ-
 des alteram accepisset in pectore, alteram in crure, quamquam ex-
 haustis iam corporis viribus, magno tamen animo constituit op-
 periri; gladioque & scuto nunquam abjecto, ad extremum vsque
 spiritum dimicauit egregiè. Eius morte à reliquis deditio facta.
 quæ tamen ad mitigandum hostium crudelitatem minimè valuit.
 nam diabolicis instincti furii, obuios quosque odtruncant: Aloy-
 sium, ignari quis esset, nudatum, itemque aliorum corpora, mul-
 tis adhuc spirantibus, in undas præiiciunt. Versus deinde in San-
 ctorum reliquias & sacras imagines furor, quarum erat ingens in
 ea nauis numerus. Has hæretici Catholicis per vim extorque-
 trahere per tabulata, calcare pedibus, in ignem denique granula-
 bundi conicere: simul, ore impurissimo, in Sanctos, quorum erant
 illæ reliquiæ, blasphemias euomentes, quas horret animus scribe-
 re. quin etiam, repertas vigesimo post die statuas duas, alteram sa-
 cratissi-

beatissimæ virginis, alteram Angeli, elatas in publicum, sacrilegis
 fregere manibus, caput Angeli per ludibrium tota naui circumfe-
 rentes. Tertium & trigessimum vagati diem, capto etiam Algar-
 bensi nauigio, prædam exposuere postremò ad Oruium promon-
 toriû oræ Callaicæ. Classi præpositus erat Ioannes Cadauilus Gal-
 lus, hæreticus vehemens, & Ecclesiasticorum ordinum inimicus a-
 cerrimus: rostrata vehebatut eadem, qua Iacobus ante Soria Ignatium
 Azebedium & comites ceperat & occiderat. In Aloysium ve-
 rò præfectum incidere Caluiniani, cum ab insula Gomera, eam de-
 populati, soluissent. atque is fuit Aloysii & Lusitanorum obitus,
 cuius viri de fortitudine virtutèque frater noster ita multa com-
 memorat, vt pro certo habendum sit, animam eius in cœleste do-
 micilium commigrasse. Nunc veniamus ad nostræ Societatis ho-
 mines, quod maximè nobis propositum est. Ii, cum hostes infesti
 aduentarent, a media nocte ad lucem vsque expiandis per Confes-
 sionem criminibus quisque suis vacarunt. Deinde tabulata subire
 iussi, non nisi commisso prælio ascenderunt ad animâ dos milites,
 cibo recreandos, & curanda vulnera. Sed quo tempore facta est de-
 ditio, in summa naui præter Castrium exstabat eorum nemo: nã-
 que is paulo antè ad excipiendam vnius è gubernatoribus Confes-
 sionem ascenderat, ad imam proræ turrim ex vulnere animam agē-
 tis. In eo munere occupatum, hæretici vulneribus quàm plurimis
 punctim castrumque confodiunt, ira maxima perciti, nimirum eo
 quòd Ecclesiæ sacramenta ministrantem offenderant. Nam id cæ-
 teros non adeò sauiere: in Castrium verò certatim omnes. Sub idē
 tempus Petrus Diazius, qui ad eam vsque horam Confessionibus
 eorum, qui sub tabulatis erant, operam dederat, atque hilari sem-
 per ac sereno vultu animauerat cæteros, Gaspare Goe sequente, in
 apertum prodiit. Vt primùm apparuere, vtrunque Galli confestim
 occidunt. nec puero quidem ætatis admodum teneræ parcunt, qui
 à Petro ægre sese diuelli patiebatur. Atque hoc maximè modo tres
 in primo congressu cæsi ac nudati, deieciuntur in pelagus. Tum vn-
 decim reliqui, sedato iam paulisper tumultu, sese inuicem plenis
 pietate sermonibus adhortati, vltro in editiora nauis euadunt: nec
 modò, latendi causa, in cæteram turbam sese non inserunt, sed etiã
 in vnum, dedita opera, conglobati omnes, aperte profitentur se &
 eiusdem esse religionis, cuius tres modò perempti, & æquè paratos
 ad mortem communis Domini gratia subeundam. Quos, circum-
 fusi confestim hæretici, dictis factisque eo die toto contumeliosè
 ac petulanter illudere ac diuexare non desinunt, cum illi responde-
 rent nihil, nisi si quid ad honorem Dei vel ad dignitatem Ecclesiæ

Catho-

Catholica pertineret. Vbi nox adfuit, manus ad terga religantur in fontibus: atque inter vincendum accidit, vt Michael Terracoenſis è vulneribus, quæ in brachiis principio acceperat, ingemifceret. Quæ res tantum abfuit, vt hæreticos ad miſericordiam permoueret, vt etiam arreptum furenter hominem, multa ingerentes probra, è nauis præcipitauerint; & ne in comitatus abiret, Franciſcū quoque Paulum (nam is erat proximus) eodem impetu deturbarint. Cæteri omnes, vinculis (vt dicebamus) injectis, in Aloyſii cubiculum detruduntur: adhibitisque cuſtodibus, totam eam noctem, partemque inſequentis diei, propè per inediaſ transigunt: cū interea ſuper alios alii ad oſtium adeſſent carceris, modo læta modo triſtia nuntiantes: quidam etiam truci obrutu, ſtrictis minaciter gladiis fremerent: Paſiſtæ, Latrones, æquis erit aliquando qui vitam vobis eripiat? & alia eiufmodi. Interea noſtri, quaſi futura proſpicientes, magno animo ſeſe ad extrema quæque parauerant: nec eos ſefellit opinio. Nam educti è carcere, damnantur capitis. Iamque parabantur laquei, vt ſuſpenderentur ſinguli è maximo nauis malo, cū Præfectus, maioris prædæ ſpè, quòd eos putaret pecuniâ, ad templum in Braſilia exædificandum, ſecū attuliſſe, rem in præſentia diſtulit; ſed eorū comperta denique inopia, Petro Diazio Didacòque Carnallio ibidem relictis, ſeptem reliquos in roſtratam ex oneraria tranſferri iubet. Hic eos hæretici denuo circumſiteret; nec ſolùm in fratres noſtros, verùm etiam in Romanum Pontificè Chriſti Vicarium, in Eccleſiaſticos ritus, in Sanctos eorumque venerationem, denique in Sacramentum ipſum altaris, contumeliouſa atque impia verba proferre. ad quæ cùm illi fortiter admodum reſponderēt, cædebantur pugnis, alapisque frequentibus, defenſores Catholica fidei: quin etiam exquirebantur diligenter in ſummis capitum verticibus, ſacræ quas appellant coronæ, quarum hæretici ſi quas inuenerant, has verò iterum iterumque ſinguli mittere: & ſimul iurgiis & maledictis in eoſdè inuehi cùm aliis malitis, tum illis præſertim, canes, fures, veteratores: per vos ſtat quominus conſpirent vniuerſi mortales atque conſentiant, ſublatisque diſcordiis ac tumultibus, tranquilla omnes pace atque ordine perfruamur. Veſtro ſcelere non modò Germania & Gallia, verum etiam Braſilia, atque adeò toto terrarum orbe praua doctrina diſſeminatur. Erat è nouitiorum numero Petrus Fernandus, ſaber ligariarius: omnium recentiffimus ille quidem: ſed apprime humilis & magna virtute vir. Is, initio deditioſis, pileo calarique tunica exutus ab hoſtibus, ne deinde fallente veſtitu pro ſaculari haberetur, & præclaram pro Chriſto moriendi occaſionem amitteret: greg.

gregabat se ad fratres identidem, vultu oculisque ad modestiæ religionisque significationem ira compositis, vt vel ex eo satis intelligerent hæretici, hominem esse de nostris. Quo etiam vehementius irritati, caput eius arreptum, vtraque manu subrigere, colaphis pertere, digitis oculos aperire, palpebrasque distendere, paxillos denique mento subdere, ne vultum dimitteret. ad hæc illum contumeliosius incesse eiusmodi: Canis, attolle faciem: frontem exporrigere. quæ ille nimirum excipiebat tanta non solam animi æquitate, sed etiam oris hilaritate, vt eo bono se indignum existimans, conuersus ad Deum, diceret: Quo meo mihi merito hoc tribuis, vt pro te patiar, Domine? Per hanc simul procacitatem atque sæuitiam hæretici cum sese miseri diutius oblectassent, alii demum alio varios in vsus digressi sunt, spatiumque fratibus datum ad inflammandos mutuis cohortationibus animos, viresque recolligendas: quo in genere Petri maxime Fernandi, eius quem modò dixi, caritas ac virtus enituit, cum in singulos congressus, lætissimo semper vultu, cæteros ad constantiam ac fidem accenderet, atque ad agnoscendam insignem hanc in se Dei beneficentiam, multis rationibus excitaret. Cuiusmodi sermonibus dum se inuicem confutnant fratres, magna rursus circumuenit eos hæreticorum manus. Instituitur de religione certamen: ex quo, vt genus videatis, vnum attingisse sat fuerit. Oppugnabant hæretici supplicationes & preces, quibus auxilium à Sanctis more catholico exposcimus, quæ in disputatione acrior coortus quidam ex iis: Nonne, inquit, certatis, in nostra potestate vos esse captiuos? quin vos igitur Maria virgo, Sanctique, quorum opem implorandam affirmatis, è manibus nostris eripiunt? cui fratres: Si expediat nos esse superstitēs, Beatissima Virgo Sanctique & vitam nobis à Domino & libertatem obtineant vtrique: sed quia emori præstat, idcirco non impetrant. Hæc & alia id genus respondebant fratres: quæ illi cum ferre non possent, amentes iracundia & rabie, conspurabant ora subinde nostrorum: quin etiam quodam Alphonsi Fernandi responso permotus vnus ex iis, furēnsque: ob id ipsum, inquit, quod ita dixisti, peribis. cui Alphonsus, vt pote Prominister: Non solus ego, sed omnes planè mori parati sumus. Atqui expectate (ait hæreticus) molossi canes, caput egomet vobis præcidam, vósque (meam fidem testor) in mare projiciam. Hac altercatione in cœnam vltique ducta, discedunt hæretici: fratres verò tēpus nacti rursus molestia vacuum, de integro adhortari se mutuo; diuinam opem in tali tantoque salutis æternæ discrimine expetere; Christi morte cruciatibusque memoria repetendis, sese ad perseverantiam atque ad

fortitudinem incitare, Deo denique pro tam præclara sibi oblata bene moriendi occasione gratias agere. Interea hæretici expleto epulis ventre, animi quoque feritatem extremo supplicio nostrorum exsaturare cõstituunt: nec mora: singulos octoni denique circumstant, exutõsque tunicis, quanta maxima vi, quam possunt longissimè à nauibus in altum eiaculantur. Ac Petrus quidem Fernandus & Ioannes Aluarus, natandi minimè periti, fluctibus hauriuntur illico: cæteri quinque vnum in locum diuinitus congregati, diu sese sustentant, postremum vale sibi dicentes inuicem, ac veniã inter se delictorum petentes. Didacus verò Fernandus, quem vna cum Sebastiano Lupio (qui deinde superstites ambo fuere) sub noctem hæretici quidam, quasi diuino iussu, cibo potaque refecerat, validus viribus, classem, quod è repentina pluuia venti quieuerat, tardiùs euntem assequutus, & nescio quo pacto in vnam nauim acceptus, Diuinæ consilio prouidentiaë mansit incolumis. Luctantur cum fluctibus reliqui, & quamquam in summa difficultate ac defatigatione, Apostolico Symbolo precibûsque fundèdis ad Deũ, sese contra spiritales nequitias communire non desinunt; iamque nox erat media, cum Alphonso Fernando in verba præeunte, certos è quinquagesimo Psalmo versiculos decantare cõeperunt, atque illum præsertim: Tibi soli peccaui, &c. Verùm lassitudine tandem victus, & aquarum vi obrutus Alphonfus extinguitur, spectata probitate ac religione vir, cuius præcipue robur animi ac virtus in hæreticis modò refutandis eluxerat. Hunc autem eo consilio è Lusitania secum abduxerat Azebedius, vt Philosophiam, cui magna eũ laude vacauerat, in Brasilia prouincia profiteretur. Alphonsum securus est mox, Iesum inuocans, Andreas Pais: postremus omnium Fernandus Aluarus mergitur. Tum Sebastianus Lupus in mari medio, nocte intempesta, densis tenebris, imbre maximo derelictus, celatum sorte quadam in classe lumen eminus intuens, mille circiter & quingentorum passuum intervallo distantes consequitur naues quarum ad vnam itẽmque alteram accedens, & vt admitteretur suppliciter postulans, cum acerbè minitantes hostes intentaque in se tela sensisset, quasi ad extremum perfugium, contendit ad vnam è scaphis: cuius ad marginem stans forrè quidam hæreticus paulo mitior, cum Sebastiani angustis, tum etiam fortassis ab se defertæ veræ fidei religionisque recordatione commotus, excepit hominẽ: penulaque conrectum, ac furtim in nauem impositum, commentis quibusdam hostium furorẽ atque immanitatem subtraxit. Duos autem illos qui in Lusitanica nauis relictis fuerant, eodem genere mortis, eadem animi magnitudine defunctos accepimus. Porro nobis

hæc omnia Sebastianus ipsemet Lupius exposuit. nos totam rei gestæ seriem his consignatam litteris eidem Sebastiano recognoscendam ostendimus: cuius ille narrationis veritatem ac fidem suo rursus testimonio comprobavit. Quo etiam studiosius fecimus, ut hanc ad vos mitteremus epistolam, rati eo vobis gratiorem futuram, quo certiora perferret. Quod reliquum est, vestris omnium sacrificiis precibusque nos etiam atque etiam Domino commendari percupimus. Olisipone, v. Idus Decemb. MDLXXI.

FINIS.

